

BISERICA și ȘCOLA.

Foiă bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Sinodul eparchial aradan.

Sedința VI.

S'a ținut în 16/28 Aprile a. c. la 9 ore înainte de amăzi. Președinte: Prea Sântia Sa Dlu Episcop diecesan *Ioan Mețianu*. Notariu: Dr. *Nestor Oprean*.

Să pune la ordinea zilei raportul comisiunii epitropești, carea prin raportorul *Sava Raicu* propune și — Sinodul ia la cunoștință în general raportul senatului epitropesc din Arad, despre activitatea dezvoltată de acest senat în decursul anului 1897.

În special ia sinodul la cunoștință, că la acest senat a intrat 3022 de piese, din cari în 44 de sedințe s'au rezolvit 1209; presidial s'au rezolvit 1960; neresolvite au rămas 38 de piese. De asemenea să ia la cunoștință și raportul consistoriului despre censurarea rațiociniilor bisericești, culturale și fundamentale ale parochielor, cu adausul propus de deputatul *Nicolau Zigie* și să enunțe ca conclud următoarele: de-ore-ce la 1 Ianuarie a. c. a intrat în viață regulamentul congresual relativ la administrarea afacerilor epitropești din întreaga metropolie, să însărcineze ambele consistorii să se conforma în toate afacerile de această natură dispozițiilor numitului regulament, și încât ar afla de lipsă revisiunea regulamentelor speciale existente, sau votarea altor regulamente speciale în cadrul regulamentului congresual, ca lege generală pentru întreaga metropolie — să facă în această privință propunere Sinodului.

Cu privire la rațiociniul tipografiei diecesane, care a fost înființată pe spesele Prea Sântiei Sale Domnului Episcop *Ioan Mețianu*, și donată diecesan pentru un scop cultural, pre care îl va designa Prea Sântia Sa, — după-ce Prea Sântia Sa declară, ca pre viitoriu tipografia diecesană să treacă în administrarea Consistoriului, să enunțe următorul conclud: Sinodul primește cu mulțămă de-

clarățiunea Prea Sântiei Sale și decide, ca tipografia diecesană să treacă în administrațiunea consistoriului și fondul ei să se administreze ca fond separat. Tot deodată să rezervă Prea Sântiei Sale dreptul de a desemna scopul cultural și mențiunea acestui fond.

După acesta să ia la cunoștință rațiociniile fondurilor și fundațiilor diecesane, er cu privire la venitul din tasul II și III — Sinodul la propunerea deputatului Dr. *Nicolae Oncu*, avisează ambele Consistorii a lua măsurile de lipsă, pentru-ca venitul din tasul II și III să se administreze și să între regulat la cassa diecesană.

Sedința VII.

S'a ținut în 16/28 Aprilie la orele 4 d. a. Președinte: Prea Sântia Sa Domnul episcop diecesan *Ioan Mețianu* Notariu: Dr. *George Proca*.

Comisiunea epitropescă raportează — asupra stării fondurilor foste comune, fundațiilor diecesane precum și asupra stării fondului preoțesc, — și Sinodul ia la cunoștință starea acestor fonduri și fundațiuni.

Cu privire la conspectul substernut de Consistoriu despre toate ramurile de avere, precum și despre rentabilitatea acelor — Sinodul avisează Consistoriul, ca un ast-feliu de conspect să substearnă la fie-care sesiune sinodală.

Tot-deodată avisează Sinodul, Consistoriul din Arad, a contrage în un singur fond quotele ce se administrează separat pentru amortisarea caselor de arândă diecesane. În acest fond să se inducă în fie-care an câte un procent din valoarea fie-cărei case.

Sedința VIII.

S'a ținut în 17/29 Aprile la orele 9 înainte de amăzi. Președinte: Prea Sântia Sa, Domnul Episcop diecesan *Ioan Mețianu*, Notariu: Dr. *Traian Puticiu*.

Se pune la ordinea zilei raportul comisiei epitropești, carea prin raportorul ei *George P o-*

p o v i c i, cetește raportul senatului epitropesc al Consistoriului din Oradea-mare și Sinodul ia în general acest raport la cunoștință.

În special Sinodul ia la cunoștință, cele întreprinse de consistoriul din Oradea-mare despre administrarea și ținerea în evidență a averilor parohiale, bisericesti, școlare și fundamentale; mai departe despre regularea cărților funduare în cari sunt induse realitățile aparținătoare comunelor bisericesti ast-feliu, ca acestea între toate împrejurările să fie asigurate pe partea bisericeii noastre. De asemenea să ia la cunoștință, că consistoriul a revădit și aprobat rațiunile și preliminariile comunelor bisericesti, precum și conspectul fondurilor și fundațiilor de pe teritoriul Consistoriului din Oradea mare.

Cu privire la raportul consistorial despre încasarea contribuțiilor diecesane și liquidarea restanțelor din trecut — Sinodul decide a să lua la cunoștință cu adausul, ca față de încasări Consistoriul să desvölte o energie cât mai intensivă.

Tot astfel decide Sinodul și cu privire la încasarea competenței sidoxiale, avisând Consistoriul, ca să purceadă cu totă rigórea, făcând responsabile organele subalterne și în caz de lipsă, contra organelor neglijente să purceadă pre cale disciplinară, ér despre rezultat să raporteze proximului Sinod.

Raportul, că eređii decedatului Dr. G. P o p a, fost asesor-referent la senatul școlar dela consistoriul din Arad, au oferit suma de o mie fl. pentru o fundațiune pe sama bisericeii noastre din Campani — Sinodul îl ia la cunoștință și avisează Consistoriul, ca ofertul de o mie fl. să fie decretat de avere bisericească a comunei Campani, cu menițiunea de a să ajuta școla noastră de acolo, apoi să dispună că în fie-care an la sərbătórea s-tului George, să să țină un parastas în sta biserică din Campani, întru amintirea decedatului Dr. G. Popa.

Față de fundațiunea bisericească făcută de credincioasa Flórea Ț i ț din Darvaș, carea a donat un complex de 11 jugere de pământ comunei noastre bisericesti de acolo, cu scopul, ca din venitul acelu pământ, să să întregescă dotațiunea învățătorului dela școlă confesională gr. or. română de acolo — Sinodul decide a să lua la cunoștință cu plăcere, și îndrumă Consistoriul, ca să esprime donatórei mulțămita Sinodului pentru marimimosul ei dar.

După acésta Sinodul ia la cunoștință socóta Consistoriului de pe anul bugetar 1897 — și dá consistoriului din Oradea-mare absolutoriul îndatinat, ér la propunerea deputatului Ignatiu P a p p decide, ca ambele consistorii, rațiocinele despre fondurile și fundațiunile diecesane ce să substern Sinodului, să le formuleze astfel, ca să să pótá constata în mod ușor și evident creșterea eventual scăđământul fiecărui fond și al fie-cărei fundațiuni.

După acésta Sinodul ia la cunoștință la propunerea comisiunii org a n i s á t ó r e făcută prin

deputatul Dr. Nicolau O n c u raportul Consistoriului plenar din Oradea-mare.

Cu privire la afacerea de asigurare contra focului a edificiilor bisericesti, școlare și fundamentale din diecesă, Sinodul ia la cunoștință, că Consistoriul din Arad a abđis contractul de asigurare contra focului încheiat înainte cu 11 ani între diecesă și societatea de asigurare maghiară-francesă; și instituie o comisiune, carea sub presiul Prea Sântiei Sale, să studieze acéstă cestiune din toate punctele de vedere și pe temeiul și principiul asigurării mutuale, să elaboreze și să pună în aplicare în mod provisoriu un regulament, după carele edificiile bisericesti, școlare și fundamentale, să să asigureze prin inșăș diecesa, ér despre rezultat să să raporteze proximului Sinod.

Sedinta IX.

S'a ținut în 17/29 Aprile 1898 la 4 óre după ameăzi. Președinte : Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Ioan Mețianu*. Notariu : Dr. G e o r g e P r o c a.

La ordinea ăilei se pune raportul comisiunii organizatóre, carea prin raportorul ei I g n a t i e P a p p în cauza înființării unui Consistoriu în Timișóra propune, și Sinodul unanim enunță, ca : în principiu se învoieșce a-se dismembra cele patru protopopiate din Bănatul Timișan adnecuate la eparchia Aradului spre scopul înființării unei episcopii în Timișóra și eventual a unui Consistoriu acolo și până la înființarea episcopiei intenționate și reclamate de interesele generale ale bisericeii noastre. Relativ la jurisdicțiunea, la carea ar fi să aparțină înființândul Consistoriu în Timișóra, și până la înființarea episcopiei, precum și relativ la contribuiriile materiale bănești ale acestei diecese spre asemenea scop — Sinodul își rezervă a-să pronunța în merit atunci, când se va efeptui realizarea faptică a Consistoriului de sub întrebare.

Urmează raportul comisiunii p e t i ț i o n a r e, carea prin raportorul ei Dr. G e o r g e P o p e s c u propune, ér Sinodul transpune rugările întrate la Sinod consistórelor Concerninte pentru resolvire competentă.

După acésta să pune la ordinea ăilei alegerea a doi asesori onorari în senatul strîns bisericesc, a asesorului referent dela senatul școlar, și a asesorului referent dela senatul epitropesc dela consistoriul din Arad, și după-ce Sinodul constată, că în sesiunea actuală sub Nr. prot. 37 a luat concludul, că comisiunea sinodală de scontrare să studieze organismul central al Consistoriului și să vină cu propunere în acéstă privință la proxima sesiune sinodală, la propunerea deputatului N. Z i g r e — Sinodul decide a nu să îndeplini de astá-datá locul de asesor referent-ordinariu dela senatul epitropesc din

Arad, ci a-să susținé asesorul I. Moldovan și mai departe ca ajutător în calitatea de până acuma, ér Consistoriul să autorisează în caz de lipsă a mai lua un ajutoriu.

Resultatul alegerii pentru cele 3 locuri vacante l-am comunicat într'un număr anterior.

După acésta să votează bugetul Consistoriului din Arad, și a celui din Oradea-mare pentru anul 1898, precum și diurnele și spesele de călătorie ale deputaților sinodali pentru sesiunea actuală.

Cu acésta Sinodul s'a încheiat în modul cum am arătat într'un număr anterior.

Petru Chirilescu

protopresviter emerit al Chișineului.

Înregistrăm cu durere trista șcire, că venerabilul părinte Petru Chirilescu protopresviterul emerit al tractului Chișineului după ce a fost împărtășit cu sfintele taine a trecut la cele eterne în 26 Aprile a. c. — lăsând în profund doliu neconsolabila sa familie, și biserica, căreia i-a servit cu zel și credință timp de 55 de ani.

Răposatul în Domnul s'a născut în 18 Iulie 1814 din o familiă fruntașă protoșcă. Tatăl dănsului Ioan Chirilescu a fost unul din cei mai vrednici preoți ai timpului său în eparhia Aradului, și ca atare în timpul morbului fericitului întru aducere aminte Episcop al Aradului Gherasim Raț a funcționat ca vicariu episcopesc și președinte al Consistoriului din Arad.

Studiile gimnasiale răposatul părinte protopresviter le-a făcut în Oradea mare și Arad cu succes eminent. La anul 1835 a intrat în institutul teologic din Arad, unde de asemenea a absolvat studiile teologice cu succes eminent. La anul 1838 s'a căsătorit cu Maria, fiica unuia din cei dântâi fruntași ai nostri din comuna Giula David Nicórá, fratele fericitului întru aducere aminte Moise Nicórá. În 22 Iulie 1838 a fost chirotonit întru preot prin Episcopul Gherasim Raț pentru parochia din Chitighaz. În 28 Ilie 1850 cu ocasiunea sinodului diecesan ținut în Arad pentru a face pregătirile de lipsă pentru despărțirea ierarhică și reintroducerea constituției bisericășci, — răposatul a fost distins de Episcopul G. Raț cu brău roșu, și a fost numit asesor consistorial.

La anul 1861 a fost instituit de vicariu protopresviter al Chișineului pre lângă veteranul proto-

presviter Georgiu Dan; ér după ce numitul părinte protopresviter a trecut la cele eterne, — dănsul a fost instituit și chirotesit întru protopresviter al tractului Chișineului în anul 1863 prin fericitul întru aducere aminte Episcop al Aradului Procopiu Ivacicovici.

În lungul șir de ani al funcțiunii sale ca paroch și protopresviter răposatul s'a distins prin zel, și deplină consciință de oficiu, precum și prin o neobosită activitate pastorală. Cu începere dela anul 1868 a participat în tot timpul cât a funcționat ca protopresviter ca deputat al cercului preoțesc al Giulei în congresul național bisericășci și în sinodul eparhial aradan.

În anul 1888 împlinind răposatul 50 de ani de servițiu prestat cu credință sfântului altariu a bisericii Domnului ca preot și 25 de ani ca protopresviter — preotimea, corpul învățateresc, și inteligența din tractul protopresviteral al Chișineului, drept recunoscință pentru vrednicia, cu carea răposatul a condus agendele tractului Chișineului serbă în 15/27 Septemvre 1888 jubileul de 50 de ani în parochia centrală din Chișineu. Cu acésta ocașune precum cetim în „Bis. și Școła“ Nru 38 din anul 1888 s'a oficiat în sfânta biserică din Chișineu sfânta liturgiă la finea căreia parochul și asesorul consistorial Iosif Beșean ținū o cuvântare festivă, în carea espunēnd greutățile chiāmării preoțesci în numele preoțimi și poporului tractual mulțami părintelui protopresviter jubilante pentru bunele serviții prestate bisericii și școlei năstre confessionale 50 de ani ca preot și 25 de ani ca protopresviter. După acésta cuvântare luând cuvēntul protopresviterul jăbilant ținū un frumos discurs, în carele mai ântâi mulțami clerului și poporului pentru iubirea manifestată și de astădată ca totdeauna față de dănsul, apoi continuă cam în următorul mod :

„Dacă am ajuns acésta etate, și dacă am potat servi bisericii și poporului 50 de ani ca preot și 25 ca protopresviter, nu este nici decât meritul meu; ci eu privesc în faptul acesta numai un dar dela Dumneșeu. A voit Dășeu, să pot servi acest lung timp bisericii și națiunii mele. Și mărturisesc, că nu în zadar m'am ostenit prin lucrarea mea în via Domnului. Ostenelele mele le vėd rēsplătite întru prisosință în complăcerea, ce mi-am cășcigat înaintea superiorității mele și în iubirea clerului și poporului tractual.“ Acest frumos discurs îl-termină protopresviterul jubilant cu cuvintele : „Acum slobo-

zesse pre robul t6u St6p6ne; 6r dup6 ac6sta intr6nd in sf6ntul altariu ofici6 inuși rug6ciunea de mulț6mit6.

În anul 1889 a fost decorat de Majestatea Sa Pr6 gloriosul nostru Împ6rat și Rege apostolic Francisc Iosif I. cu crucea de cavaler al ordinului Francisc-Iosefin.

În anul 1893 sl6bit prin sarcina anilor la c6rerea propri6 trec6 in binemeritul stat de pensiune. Timpul celor cinci ani din urm6 il-petrecu in retragere, — p6n6 c6nd D6cu voi s6 trec6 din ac6st6 lume.

R6m6șițele p6m6nteși ale defunctului au fost depuse spre odihn6 etern6 in 28 Aprile cu solemnit6tea merit6t6.

Servițiul dumnezeiesc funebru s'u s6v6rșit prin: protosincelul Augustin Hamsea, p6rîntii protopresviteri, Constantin Gurban, Georgiu Popoviciu și Dr. Ioan Tr6ilescu și preoții: Iosif Besean și Petru Biberea din Giula, Mihai Raț din Pil, M6csimilian Leucuța și Augustin Beleș din Șimand, Ioan Avram din Mișca, Georgiu Crainic și Demetriu Muscan din N6dab, Ioan Codrean și Ioan Iercan din Șicl6u, Ștefan Tulcan, Gavriil Lazar și Aureliu Varga din Socodor, Iosif-Ioan Ardelean din Chitighaz, Ioan Giulani și Georgiu Turic din Otlaca, Georgiu Ciobriș și Vincențiu Pantoș din Giula-Varșand, Gregoriu Mladin din Curtici, Ladislau Petrill6 din Macea și Demetriu Mihuț din Sinte6.

C6nt6rile funebrele le-a executat corul seminarial din Arad sub conducerea profesorului de cant Trif Lugojan, și inv6ț6torii din tractul Chișineului, cari au participat in corpore la inmorm6ntare, depun6nd și in ac6st6 form6 tributul lor de iubire și recunoșcinț6 c6tr6 r6posatul pentru servițiile prestate de d6nsul șc6lei n6stre confesionale.

La finea servițiului divin protosincelul Augustin Hamsea țin6 o cuventare funebral6, in carea espuse vi6ța și activitatea pastoral6 dezvolt6t6 de defunctul pre terenul bisericesc, școlar și fundațional in lungul șir de ani ai servițiului s6u zelos și credincios, și in numele bisericii adres6 cuvinte de m6ng6iere creștin6sc6 familiei r6mase in doliu.

Dup6 ac6sta publicul numeros, care a asistat la serviciul divin a insoțit sicriul p6n6 la locul de odihn6 vecinic6. Inregistr6m aci, c6 sicriul dela casa defunctului p6n6 la af6nta biseric6 a fost portat de 8 preoți, 6r dela biseric6 p6n6 la morm6nt de credincioși.

Depun6nd o lacrim6 de durere pre morm6ntul

decedatului rog6m pre Dumneđ6u, ca sufletul lui s6-l așeze in l6cașurile dreptilor.

In veci amintirea lui!

La cestiunea fondului preoțesc aradan.

Onorat6 Redacțiune! Ca membru al adun6rei gen. a fondului preoțesc aflu de bine a 'mi esprime in public — in f6ia ofici6s6 a diecesei n6stre — vederile mele relative la acest fond in urm6t6rele: 1)

C6 avem ađi 330,000 fl. meritul incontestabil este al P. S. Sale Dlui Episcop ca inițiatorul acestui fond, și care prin spiritul economic din taxele ridicul de neînsemnate de 4—6—8 fl. a știut augmenta fondul in așa m6sur6. 2)

Nimenea inș6 dintre preoți — din cele esperiate 3) nu contribue cu mare dragoste și bun6voinț6 la acest fond, intruc6t eu și toți cu judecat6 seri6s6 ar dori prefacerea lui in fond de pensiuni.

1) Fondul preoțesc aradan este o frum6s6 institutiune, carea lupt6nd cu greut6țile inceputului a f6cut și p6n6 ast6đi bune serviții sfintei n6stre biserici, — și carele in viitoriu, trecut fiind deja, mulț6mic6 lui Dumneđ6u, preste greut6țile inceputului, — s6ntem siguri are s6-realizeze o mare misiune in organismul sfintei n6stre biserici, de6rece a fost pus dintru inceput pre base solide, ca dup6 timp și imprejur6ri s6 satisfac6 pre deplin menițiunii, pentru carea a fost inființat. De aceea public6m cu pl6cere „vederile“ fraților preoți, ce ni-se imp6rt6șesc cu privire la acest fond, de6rece ținem, c6 este de dorit și de trebuinț6, ca s6 fim bine luminați toți de o potriv6 in ac6st6 insemnat6 cestiune, pentru c6 este o cestiune mare biseric6sc6 cultural6, și st6 in str6ns6 leg6tur6 cu dezvoltarea n6str6 ulterioar6. Redacțiunea.

2) In punctul acesta, așa credem, c6 este la loc, s6 declar6m, c6 fondul s'a augmentat prin buna lui administrare conform statutelor in vig6re, și c6 pre l6ng6 tacele incurse dela preoți au contribuit la augmentarea lui și alte resurse, cari precum s6-șcie, au dat fondului in fie-care an sume mult mai mari. Redacțiunea.

3) Din cele „esperiate“, dela inființarea acestui fond și p6n6 ast6đi, actele astfelu constat6, c6 el s'a administrat in sensul statutelor votate de adunarea general6 a preoțimii și aprobate de sinodul eparchial din anul 1883, și totdeuna sub controla și cu aprobarea acestor dou6 corporațiuni. Modificarea statutelor fondului este pus6 deja in curgere, și se va realiza prin factorii competenți: prin adunarea general6 a preoțimii și prin sinodul eparchial in forma și modul, ce-l reclam6 interesele sfintei n6stre biserici. Cestiunea „prefacerii fondului preoțesc in fond de pensiuni,“ — sulevat6 de dlu corespondent, — precum ințelegem noi lucrul, este o cestiune principal6 de mare insemnat6te, și st6 in legatur6 cu multe alte

Taxele necondiționat vor să fie mult mai mari dela 15—30 fl. eventual egale pentru ori și care preot⁴⁾ iar cei cari nici atunci nu vor solvi în sensul statutelor nici că vor avea titlu la fond, cu atât mai puțin orfanii și văduvele lor.

Milă însă ca creștini vom vota și atunci 100—200 fl. anual, iar cei cari vor contribui regulat vor avea pretențiuni legitime⁵⁾ — la neputințele lor — dela fondul de pensuni, și nu rugăminte pentru ajutoare de 15—150 fl. cum este astăzi.⁶⁾

Titlul „fond de ajutorare“ este puțin prea prosaic la o corporațiune de peste 600 de preoți, când avem un capital de 330.000 fl.⁷⁾

întrebări, și adevărat cu scopul și mențiunea fondului, determinată prin §-ul 3 din statute și cu dotarea preoțimii, — și factorii competenți, nu ne îndoim, o vor rezolvi de sigur în conformitate cu împrejurările, în cari ne găsim, și cu trebuințele și interesele cele mari ale bisericii. Redacțiunea.

4) Taxele, ce ar fi să se staverescă ca contribuiri din partea preoțimii pentru un eventual fond de pensune se pot staveri numai pe baza unui calcul real, astfel, ca fondul între toate împrejurările să poată corespunde obligămintelor, ce le va lua prin statute. Dela rezultatul, ce-l va arăta acest calcul vor depinde, apoi cele ulterioare. Fără a avea acest calcul matematic real de basă, ori ce discușiune este prematură. Redacțiunea.

5) În timpul, de când există fondul, așa șcim noi, că nici un felu de „pretensiune legitimă“ n'a rămas neluată în considerare din partea fondului. Din contră fondul a satisfăcut tuturor îndatoririlor luate prin statute în toate casurile, câte au obvenit. Redacțiunea.

6) Ajutoarele s'au votat totdeauna și în toate casurile — ținându-se cont atât de contribuiri pres-tate, cât și de împrejurări și trebuință în cadrul bugetului votat de adunarea generală a preoțimii și după măsura pretinsă de interesele bisericii în cadrul legilor vecinice, după cari să guverneze acest dumnezeiesc organism, cari legi, suntem siguri, că și dl corespondent este de acord cu noi, sunt mai puternice, mai drepte și mai de preferit, decât ori ce legi omenesci.

7) La această sumă s'a ridicat fondul numai administrându-se în modul, în carele a fost contemplată mențiunea lui din început. Și din rezultate se vede, că procedura, ce s'a urmat, a fost deplin nimerită. Încât pentru viitoriu negreșit, că este bine și de folos, ca fondul să fiă în stare să presteze mai mult, și va și presta. Fondul preoțesc după mențiunea lui cu adevărat, că este „fond de ajutorare,“ — dar faptul acesta își are motivul și rațiunea sa, pentru-că atunci, la anul 1877, când s'a înființat acest fond, înființătorii lui au cugetat, ca să procedă treptat și în cadrul permis de timp și împrejurări, ceea ce se vede și din modul, în carele au determinat înființătorii mențiunea acestui fond, despre

Baza e deja pusă și greutățile în mare parte sunt delăturate, taxele mai mari anuale ne vor îndreptăți însă la bătrânețe pe noi și după mörte pe văduve, și orfani la un beneficiu, o pensune, din care cât de modest, dar totuși să poți trăi.⁸⁾ Este cam aceeași ce a ținut în plenul ședinței și Dl Dr. D. Barbu.

Socota publică accentuată de părintele Horvat ar produce mulțămire generală între întreaga preoțime.⁹⁾

Eu unul solvesc regulat la o societate de asigurare 35 fl. anual pentru asigurarea unei mie de fl. după mörte. erezilor mei, dar cei 6 fl. la fond nu i-am solvit de 2 ani, dacă taxa ar fi 20 fl., și-aș ști ce drepturi voi avea la bătrânețe, eventual orfanii după mörtea mea cu totă dragostea aș solvi.¹⁰⁾

carele la § 3 cetim că: „Mențiunea fondului acestuia este exclusiv numai ajutorarea și respective dotarea preoților, apoi ajutorarea văduvelor și orfanilor preoților“. A început adevărat fondul cu „ajutorarea“, pentru-ca repetat se ajungă, să se ridice la „dotarea“ preoțimii; și judecând din rezultatele obținute, așa credem, că fondul administrându-se după ideea fundamentală, din carea au proces înființătorii lui, după timp va ajunge, ca să poată intra și în stadiul al doilea, să poată concurge adevărat și la dotarea preoțimii. Redacțiunea.

8) Chiar acesta o intenționează și fondul, și repetăm, dacă preoțimea noastră va lucra, și va contribui în direcțiunea îndigitată în mențiunea lui, — nu ne îndoim, vom ajunge din an în an rezultate tot mai mari. Fondul va corespunde din an în an în măsură tot mai mare mențiunii sale, și va poté acoperi lipsele, pentru cari a fost înființat, și augmentat.

9) Diecesa noastră administră mai multe fonduri. Nici unuia nu i-se dă mai mare publicitate ca chiar fondului preoțesc. Administrațiunea acestui fond se controlează nu numai prin sinodul eparchial și prin comisiunile sinodale, ci și prin adunarea generală a preoțimii și prin comisiunea, carea o esmite preoțimea din sinul său, ca să vadă, și să censureze întreagă administrațiunea; și așa credem, că fiecare preot, care se interesază de sörtea acestui fond, cunoșce și are ocașiune să se convingă despre modul, cum se administră. Redacțiunea.

10) Drepturile preoților contributori la fondul preoțesc sunt normate în capitlul VIII al statutelor; și nu a fost până astăzi nici un singur cas, în carele să nu se fi observat cu totă rigorea dispusețiunile statutelor. Asemănarea, ce o face dl corespondent între fondul preoțesc și între societățile de asigurare, de sigur nu este cea mai nimerită. Societățile de asigurare sunt întreprinderi comerciale, și ca atari au în vedere interesul lor mercantil. Fondul preoțesc însă este o instituțiune bisericăscă culturală, și deci la înființarea lui nu s'a proces din punctul de vedere comercial, ci din interesele mari ale bi-

Pasajul ultim nu are lipsă de comentariu. ¹¹⁾ Sperez însă că viitorul cel mai apropiat va realiza și această dorință așa zisă generală. — Cei cari tac, hotărît că consimțesc. ¹²⁾

Al On. Red. devotat :

Traian Terebenți

memburu adun. gen. a fond. preoțesc.

sericii, precum nici nu s'a potut, și nici că se pôte alcum.

Chiar pentru această prin statutele lui s'au staverit, ca preoții să solvască tacse mici ca contribuiri la acest fond, deorece diecesa prin înființarea fondului preoțesc n'a intenționat, și n'a potut intenționa îngreuiarea, ci ușurarea sortii preoțimii. De aceea n'a eiectat contribuiri mari asupra preoților, ci precum țice dl corespondent „tacse ridicul de ne'nsemnate“, — asigurând cu aceste tacse nensemnate familielor preoțești ajutorie mari în raport cu tacsele mici eiectate asupra preoțimii. Și dacă dl corespondent va calcula și va asemăna beneficiul asigurat familiei sale prin suma de 35 florini la an, spre a asigura familiei sale pentru casul morții suma de o mie de florini, cu beneficiul, ce-l va primi familia sa după cei 6 fl. cari îi solvesce în fondul preoțesc, așa credem noi, că nu este de loc eschisă posibilitatea, ca să ajungă la rezultatul, că cei 6 fl. solviți la an în fondul preoțesc asigură familiei sale un beneficiu relativ mult mai mare, decât cei 35 fl. solviți unei societăți de asigurare. Făcând acest calcul, așa credem, că ne vom convinge în mod nimerit și cu privire la dragostea, ce trebuie, să o avem pentru solvirea tacselor la fondul preoțesc. Red.

11) Cu adevărat, că acest pasagiu nu are lipsă de comentariu. Are însă trebuință de calcul aritmetic, — și făcând acest calcul, sperăm, că toți de o potrivă, vom cuprinde și vedé lucrul în adevărata sa lumină. Fără acest calcul ori ce combinațiune pôte să fiă greșită; ér a greși în judecata și vederile noastre față de avantajele, ce le oferă acest fond preoțimii și sfintei noastre biserici, însemnă a greși în contra noastră, de ce negreșit, că suntem datori, să ne ferim. Redacțiunea.

12) Intre grelele împrejurări materiale de astăzi nu scim, dacă preoțimea noastră ar consenți la o eventuală urcare a tacselor la fondul preoțesc în măsură de 5, seau de 6 ori mai mari, decât cele de astăzi, după modul societăților de asigurare provocat ca exemplu de dl corespondent. Acest consențământ s'ar poté staveri numai prin o declarațiune obligatorie din partea preoțimii. Dar și atunci ar rămâne încă neresolvită întrebarea de căpetenie, că óre timpul nostru este, seau nu, oportun, și este în interesul bisericii, ca diecesa să-ia asupra și obligăminte atât de mari și grele. Factorii competenți la modificarea statutelor fondului vor lua de sigur tóte aceste împrejurări în considerare, și ținând cont de principiile și interesele mari ale sfintei noastre biserici. Red.

Despre spiritism.

Spiritismul evului mediu.

Magia. — Farmecul, vrăjitoria. —

— STUDIU —

de D. Voniga.

(Continuare)

Cele mai de frunte mijloce erau mai ales niște materii naturale ametitóre, tot felul de beuturi și alifii magice ce produc halucinațiuni și simțiri deliciose și de voluptate. — Prin aceste mijloce magice sau de farmec să iritau mai ales organele femești, cari scóse ast-fel prea ușor din rostul lor, erau transpuse în starea de estaz, cunoscută sub numele de „sâmbăta strigoilor“.

Intrebuițarea acestor materii iritáciose a devenit atât de generală, încât nici că se putea închipui vr'un strigoi séu strigóie fără de „vasul cu alifie“ (un-sori magice). — Că această împrejurare nu se bazează numai pe simpla închipuire, o adevăresc chiar rezultatele celor mai multe cercetări oficióse, cari tóte au consunat în constatarea acestui adevăr. — Dar întrebuițarea acestor materii naturale, în sine indiferente, spre scopul păcătoș de a participa la asociare cu diavoli în calea sâmbetelor, a trebuit să fie aplicată înspre farmec că prin această se esciteze dispoziția personală pentru influințele diavolești.

Ceea ce s'a vorbit despre lucrurile schrbóse, ale femeilor delirice, cu mesterul infernului — aceea se esplică din deajuns dacă se presupune, ca aceea sa întâmplat cu conlucrarea morală a femeilor celor mai destrăbălate.

În genere, această lățire epidemică, ce a ținut în captivitate dispozițiunile și caracterul breban, sau desfrânarea, ce din acestea a erupt cu cel mai pronunțat cinism, — apare un fenomen demn de tótă atențiunea atunci când puterile inferne și pline de ură față de Dđitate, au cuprins în regimul lor ideia de strigoi, fermecatori sau magie și cu instinctele animalice ale acelora s'au pus în legătură. — Insuș Soldan, care considera întregă arta magică numai de o imaginațiune subiectivă, află de misterioasă împrejurarea, că mii de femei, în mod spontan, și în butul prospectului sigur la rug și eșafod, își formau halucinațiuni, în cari — după propria lor mărturie — nu au aflat decât spaimă, tortură durere și rușine. — De unde — după părerea noastră — urmază, că strigoile, fie prin propriile lor pecătoșii, fie chiar fără acelea, au stat sub presia sau forța unei puteri străine, — și că halucinațiunile sau visiunile lor, cari în sine încă erau infiorătoare și neconcesibile în fața flacărilor rugului și a suferințelor de pe eșafod: în parte au fost opera inspirațiunei diavolești.

Se țice adese-ori, că accesul magic și persecuarea strigoilor e morbul timpului. În sine această opiniă se pare sacă și fără sens, deorece întru nimic nu ni esplică psihologia și istoria fenomenelor diferite. — Căci

privitor la deslegare, înainte de tóte ni-se impune întrebarea: că óre spiritul omului fost-a în acele v întanecos influințat de spirite supra naturale? și că spiritul inclinat spre păcate n'a fost óre voluptuos și sedus pentru introducerea idololatriei păgâne în forma venerărilor diavolești? Dăcă răspunsul e afirmativ, atunci evul magic va fi mai esplicat decât tóte opiniile principale și antidiavolești.

În fine, magia și persecuarea strigoilor se mai zice că a fost și m o r b s p i r i t u a l numerat între epidemii. — Istoria amintește de morburi spirituale epidemice, la cari în anumite privințe, p u t e r e a m i o s m a t i c ă atrăgătoare o formeză pofta de imitare. — P l u t a r c h încă ne vorbește, de un asemenea cas, când adevăc tóte fetele din M i l e s s e s, au fost cuprinsă de monomanie de a se spânzura. — La Svedieni și Laponi în veacul al 13, mania cetirei și a predicării și la Ianseniti morbul fricei — sunt cunoscute.

Cât privește lățirea, cuprinsul și accesul maniei magice, acésta este o epidemie fără seamăn, care înprejurare nu trebuie trecută cu vederea la esaminarea acestui morb spiritual.

În condamnarea magiei evului vechiu, vom purcede și noi din acesta—și punct de vedere.

Spiritul poporului a fost bolnav, iar februl de care a fost cuprins a fost produs prin mijloce natura le. — Încă lățirea acestei manii, chiar contaginității halucinațiunei de s'ar atribui, tot ne mai rămâne întrebarea: că óre n'a contribuit la acésta și vre-o forță s'au putere streină?

Cel-ce voește nepreocupat să judece aceste lucruri sêlbaticice și în întréga lor goliciune și acela — de va crede cumva în esistința unui „d r a c p e r s o n a l“ — va fi nevoit a recunoște că în întreagă arta magiei lucrează mâna înșelătoare a lui „B e l z e b u b“.

A apăra magia și tóte credințele deșerte ar fi lucru nerațional. — Numérosele religiunii ale magiei păgâne s'au susținut și conservat în credința poporului. Fisiologia și psihologia erau științe necunoscute. Știința medicală era primitivă și m o r b u r i l e d e n e r v i, a p o p l e s i a, c o n v u l s i u n e a, h i s t e r i a etc. necrutate și conceptul halucinațiunei neclarificat.

(Va urma.)

D I V E R S E.

* *Constituirea Bihorenei.* În 12 Maiu a. c, s'a ținut în Oradea-mare, adunarea constituantă a noului instuit de credit și economii „Bihoreana“, alegându-se în direcțiune următorii d-ni: N. Zigre, Ios. Roman, M. Neș. Ios. Vulcan, Vas. Ignat, Dr. C. Pop, P. Panka, Dr. A. Lazar, I. Moldovon, A. Horvat; ér în comitetul de supraveghere d-nii: T. Păcala, S. Raicu, S. Ciceronescu, Dr. I. Nichita, Dr. I. Buna. De president al direcțiunii s'a ales Iosif Vulcan, vice-pres. Nicolae Zigre, ér director executiv Dr. Coriolan Pop.

* *Călătoria spre India ostică.* La 20 Maiu 1498 portugezul V a s c o d i G a m a luptând cu cele mai mari greutăți, și plutind cu o naie primitivă în jurul Africeii a descoperit calea maritimă între Europa și Asia și împărtășind și el sórtea lui Columb de a fi aruncat în mare de proprii sei mărinari, cari urându-se de strapațele călătoriei pe o mare necunoscută, în mai multe rânduri au voit să-l arunce în mare. Vasco di Gama însă om de o rară energie a suportat tóte strapațele, și a ajuns scopul, carele în timpul său abia să putea gândi și prin acésta a contribuit la ridicarea Portugaliei prin posesiunile ei maritime de odinióră. Din nefericire însă Portugalia n'a știut să exploateze și să folosescă bine situațiunea și bogățiile câștigate din posesiunile sale maritime de odinióră au produs pentru Portugalia mai mult suvenir de durere decât de bucurie pentru poporul portugez, ér posesiunile provinciilor descoperite sunt astăzi în folosința Angliei. În modul acesta se întărește de nou adevărul, că este mult mai greu a susține o pozițiune favorabilă câștigată prin grele munci și jertfe, decât a o câștiga.

† *Necrolog.* Subscriși cu inima durerósă aducem la cunoștința tuturor consăngenilor, amicilor și cunoșcutilor că iubitul și neuitatul nostru fiu „George Ilie“ Luni în 27 Aprilie (9 Maiu) 1898 la órele 9 năiute de ameași, după un morb greu și scurt și-a dat nobilul său suflet în mâinile croatorului, în etate de 4 ani. — Șust la 28 Aprilie (8 Maiu) 1898. — Fiei-i țerina ușóră și memoria binecuvântată. — Ilie Bursășiu preot și soția Ana, părinți — Traian și Cornelia frate și soră.

* *Societatea de lectură „Petru Maior“* are onórea a invita la Serata Literară-musicală împreunată cu joc ce o va aranja în favorul fondului său sub patronatul Il. Sale Domnului Dr. Alexandru M o c s o n y i de Foen Joi în 19 Maiu st. n. 1898. în reduta orășănescă (városi vigadó). — Budapesta, 1 Maiu 1898. Comitetul aranjator. Inceputul la órele 7½, séra. Tacsă de intrare de persónă 2 florini, de familiă 5 florini. Damele sunt rugate a se presenta în toaletă de soirée sau în costum național. Ofertele marinimóse, intrate la adresa cassarului Camil Velican (IV., Lipót utcza 43, II. 13.), se primesc cu mulțămită și se vor cuita pe cale diaristică. Programa e următoarea: 1. „Cuvént de deschidere“, rostit de presidiul societății. 2. a) „Primăvéra“, de N. Popoviciu. b) „Cât e țera“ de I. Vidu. esec. de corul societății. 3. „Ari. Gertrudei“ din opera Hamlet de Thomas, cântată de Domnișóra Valeria Pop, acomp. la pian de Dșóra Clodilda Olteanu. 4. „Petru Maior“ disert. de Iosif Enescu, stud. fil. 5. „Fantasie Impromptu“ de Chopin; esecutată la pian de Dșóra Virginia Gall. 6. a) „Despărțirea vênătorului“ de Mendelsohn-Bartholdy. b) „Nóptea“ de N. Popoviciu, esec. de corul societății. 7. „Poéna farmecătoare“ de V. Alexandri, declamată de Dșóra Ecaterina Mezei. 8. „Illustrazione romana“, rhapsodie de Carol R. Karras; esecută la pian de Dșóra Clodilda Olteanu. 9. a) „Flori de nufér“ de I. Muréșau. b) „Mugur mugurel“ de G. Dima, cântate de Dșóra Valeria Pop. 10. „Mama An-

ghelușă" canțonetă de V. Alexandri, predată de Simion David, rig. în medicină. 11. „Marșul cântăreților" de N. Porumbescu executat de corul societății.

Reuniunea învățătorilor rom. dela școlile conf. gr. or. din protopopiatele aradane I—VII.

Nr. 279/898.

Convocare.

Toți P. T. D. funcționari și membrii ai comitetului sunt prin această invitați cu tot respectul se binevoiască a participa la ședința ordinară ce se va ține în Arad, **Joi în 19 Mai st. n.** la 10 ore a. m. în localul îndatinat.

Obiecte:

1. Punerea în lucrare a deciselor adun. gen.
 2. Alte chestiuni importante.
- Arad, 20 5 n. 1898.

Prof. T. Ceantea,
președinte

Ios. Moldovanu,
secret.

Concurse.

În conformitate cu Înaltul decis consistorial Nr. 2857/1898, pentru îndeplinirea parohiei vacante din **Sân Nicolaul-mic** protopresbiteratul Lipovei prin această se eserie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în foia „Biserica și Școla“

Emolumentele împreunate cu această parohie sunt: 1) Una sesiune de pământ; 2) Un plaț parohial; 3) 2 grădini de legumi. 4) Birul și stolele usuete (dela 192 Nri de casă) cari emolumente la olaltă dau un beneficiu de circa 890 fl. v. a. anual.

Recurenții pentru această parohie sunt avertisți ca recursele lor provădute cu documentele recerute de calificățiune pentru parohii de classa primă, și adresate comitetului parohial din Sân Nicolaul mic, să le tramită până la termenul susindicat, subsemnatului protopop Voicu Hamsea în Lipova (Lippa), având a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în Sân Nicolaul mic (cu observarea § 18 din Regulamentul pentru parohii), pentru a și arăta desteritatea în cele rituale și în predicare.

Sân Nicolaul mic în 1/13 Mai 1898.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopop.

Pe baza decisului Ven. Consistoriu de dato 19 Martie Nr. 1382 se eserie concurs pentru parohia redusă din **Ecica-română** cu termenul de **30 de zile** dela prima publicare în organul diocesan „Biserica și Școla.“

Emolumentele sunt: Sesiunea parohială de 30 jughere pământ arătoriu, stola și birul usuat, cari tôte la olaltă aduc un venit curat de 800 fl

Parohia fiind de classa I, dela recurenți se recere calificățiunea preserisă în § 15 din Regulamentul pentru parohii.

Nota: După-ce această parohie s'a constituit prin reducere și respective pria imbinarea parohiei veteranu.

lui preot Nicolau Magda cu a răposatului paroch Petru Popoviciu, astfelu veteranul preot Nicolau Magda, cât timp va fi în viață, va funcționa și va beneficia din jumătatea tuturor venitelor parohiale: sesiunea, ștola și birul usuat.

Petenții au se și înainteze recursele lor Prea Onoratului Domn Paul Miulescu, protopresbiter în Banat-Comloș, și se se prezenteze în sânta biserică — cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parohii — spre a și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Dat în Ecica-română din ședința comitetului parohial, ținută la 12/24 Aprilie 1898.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, m. p. prot. ases, consist.

—□—

Pentru deplinirea parohiei vacante de classa III a din comuna **Alparea** protopresbiteratul Oradii-mari, devenită în vacanță prin răposarea parochului Nicolau Tamasaș, se eserie concurs, cu termen de alegere de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumentele împreunate cu această parohie sunt: 1) Casa parohială cu grădină și supraedificate prețuită în 80 fl.; 2) Birul câte una măsură de bucate, ori câte 1 fl., dela 110 case 110 fl.; 3) Pământ arător și fânaș 23 jugere estravilan și intravilan de 1 jugăr, prețuite în 170 fl.; 4) Venitele stolare computate după calcul mediu alor 5 ani din urmă 100 fl. de tot 460 fl.

Contribuțiunea erarială după pământul parohial o-va solvi alegândul preot.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt avertisți a și substerne recursele ajustate cu documentele recerute, subsemnatului protopresbiter în Oradea-mare (N.-Vârad N. magyar-utca 22 sz.) până în 17 Mai a. c. s. v. având până la alegere a-se presenta în S. biserică, spre a și arăta desteritatea în cele rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: TOMA PACALA m. p. protopresbiter.

—□—

Pe baza ordinațiunii Venerabilului Consistor al Aradului de dato 31 Martie a. c. Nr. 1860/898, se eserie concurs pentru îndeplinirea vacantei parohii de classa a II-a din **Miniș com.** Aradului, protopresbiteratul Radnei, cu termen de alegere pe ziua de **31 Mai st. v. a. c.**

Emolumentele sunt: 1) un pătrar de sesiune pământ arător, din carele un juger este plantat cu vie; 2) În birul preotesc: a) dela 80 Nr. de case câte una măsură de grâu și una măsură de cucuruz; b) del: 170 Nre de case câte 1 (unu) fl. v. a. c) În arênda alor 6 jugere de pământ 12 fl. precum și competița de păgune de după aceste; d) ștolele usuete dela 250 Nr. de case.

Alegândul preot are a restitui epitropiei parohiale respective fostilor preoți spesele făcute cu plantarea și înzestrarea viei parohiale cu pari noi.

Recurenții sunt avertisți recursele lor ajustate conform §. 15 lit. b. al Regulamentului pentru parohii adresate comitetului parohial din Miniș a-le trimite părintelui protopop Vasile Beleş în M. Radna până la termenul sus indicat, și a-se presenta în vre-o Duminecă seu sârbătoare în st. biserică din Miniș, pentru a și arăta desteritatea în oratorie și în cele rituale.

Miniș la 12/24 Aprilie 1898.

Valeriu Malesiu, m. p.

Antoniu Coșa, m. p.

preș. com. par.

rot. com. par.

În conțelegere cu: VASILE BELEȘ, m. p. protopop.

—□—